

Programma 2 Ruimte en wonen

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Het programma loopt op koers. Noord-Brabant staat voor grote en samenhangende ruimtelijke opgaven. Het accent verschuift in deze fase van de bestuursperiode van richting geven en voorbereiden naar mogelijk maken en uitvoeren. Knelpunten blijven, maar samenwerking, innovatie en integrale afweging bieden handelingsperspectief.

Voor de omgevingskwaliteit werken we aan de beleidsneutrale technische herijking van de Omgevingsvisie. Deze wordt naar verwachting voor het eerste kwartaal van 2027 afgerond. Aansluitend werken we toe naar een omgevingsprogramma, waarover Gedeputeerde Staten naar verwachting in het eerste kwartaal van 2027 besluiten (zie ook [statenmededeling](#)). Ook werken we samen met het Rijk aan de verdere uitwerking van de Nota Ruimte. Daarbij is onder meer aandacht voor de ruimtelijke behoefte van Defensie in Noord-Brabant. Binnen SPRONG onderzoeken we hoe deze aanpak vanaf 2027 kan worden voortgezet en hoe integrale ruimtelijke afwegingen verder kunnen worden uitgewerkt.

De woningbouwopgave blijft urgent. Met de inwerkingtreding van de Wet versterking regie volkshuisvesting krijgt de provinciale regierol verder vorm (zie [statenmededeling](#)). Tegelijkertijd ondersteunen we gemeenten en andere partners bij het versnellen van woningbouw. Via de stimuleringsaanpak voor een efficiënt planproces zetten we onder meer versnellingscoaches in. Daarnaast stimuleren we kennisdeling over praktische oplossingen, zoals woningdelen en woningsplitsen, en verkennen we nieuwe financieringsinstrumenten, waaronder de inzet van grondbeleid (zie [memo gedeputeerde](#)).

Ook op het gebied van werklocaties zetten we verdere stappen in de uitvoering. De aanpak Grote Oogst is uitgebreid met zes nieuwe bedrijventerreinen. Op basis van de ingediende plannen van aanpak zijn subsidies verstrekt en wordt gewerkt aan de uitvoering (zie [statenmededeling](#)). Voor de Automotive Campus Helmond bereiden we, samen met de gemeente Helmond, afspraken voor over de verdere ontwikkeling (zie [statenvoorstel](#)). Voor de herstructurering van bedrijventerreinen werken we de oprichting van een nieuwe verbonden partij of een herstructureringsbedrijf verder uit. Daarmee willen we de provinciale uitvoeringskracht vergroten en de herstructureringsopgave versneld tot realisatie brengen (zie [memo gedeputeerde](#)).

Binnen de stedelijke gebiedsontwikkelingen leidt de samenwerking met gemeenten, woningcorporaties en andere partners tot nieuwe of aangepaste overeenkomsten. In onder meer het Kenniskwartier in Tilburg, Havenkwartier in Meijerijstad en Stadshart-Noord in Roosendaal worden stappen gezet om complexe gebiedsontwikkelingen verder te brengen (zie verder [statenmededeling](#)).

Na groen licht van de Raad van State vorig jaar is de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) volop in uitvoering. De werkzaamheden die in 2026 worden uitgevoerd, betreft o.a. het saneren en verbeteren van op- en afritten A59 bij Drunen en Waalwijk, de aanleg van de snelfietsroute Waalwijk – 's-Hertogenbosch en de voorbereidingen voor de waterbergings- en natuuropgave. Er is bij het GOL project sprake van hogere kosten als gevolg van het verleggen van kabels en leidingen van Enexis en hogere brandstofprijzen. Deze financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen binnen de post Onvoorzien.

Uit AERIUS Monitor 2025 blijkt dat er jaar op jaar minder stikstofemissie uit Brabantse bronnen is, desondanks is de vergunningverlening rondom de meeste Natura 2000-gebieden nog niet op gang. Op 26 juni 2026 heeft het kabinet een omvangrijk pakket gepresenteerd (zie [kamerbrief](#)) met maatregelen die moeten gaan bijdrage aan het verder reduceren van stikstofemissie in de komende jaren om stapsgewijs (gebied voor gebied) weer vergunningen te kunnen gaan verlenen. Samen met het Rijk zijn wij bezig om (delen van) deze maatregelen verder uit te werken. Intussen blijft de opgave in Brabant groot, dus zijn wij doorgegaan met onze uitvoering. Belangrijk onderdeel hiervan is het project Brainport Open, die ook wordt vermeld in de kamerbrief. Hierbij heeft de inwerkingtreding van aanpassing van de omgevingsverordening op 1 juli 2026 voortkomende uit de [Aanpak vermindering ammoniakemissie veehouderijen](#) voor veel dynamiek gezorgd, er is een los werkproces opgestart om alle hardheidclausules af te werken. Ten aanzien van de aanvullende maatregelen zijn met behulp van de nieuwe weging- en prioriteringsaanpak twee nieuwe aanvullende maatregelen geselecteerd om te onderzoeken (zie [Statenmededeling Actualiteiten Stikstof update 2-2026](#)).

Wat willen we bereiken?

Het verminderen van de stikstofuitstoot uit Noord-Brabantse bronnen om de stikstofdepositie op Natura2000 te reduceren, zodat vergunningverlening voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen weer mogelijk wordt

Indicatoren:

- De BOS 2.0 zorgt ieder jaar voor een dalende lijn in de stikstofreductie. Deze stikstofreductie wordt gedefinieerd als een emissiereductie van Noord-Brabantse bronnen. Als basisjaar wordt het jaar 2022 genomen (Emissieregistratie.nl).

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

De nieuwe regionale emissiegegevens over het jaar 2024 worden in september 2026 gepubliceerd. Hierover kan in deze bestuursrapportage niet gerapporteerd worden. De status blijft daarmee hetzelfde als de Burap-I.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS) 2.0

Indicator	2026	2027	2028	2029
Onderzoek optimalisatie maatwerkregeling omgevingskwaliteit	In uitvoering			
Beëindigingsregeling voor oude stallen	In uitvoering			
Verplicht emissieloos/emissiearm bemesten landbouwgrond in provinciaal eigendom	In uitvoering			
Arrangement veldmaatregelen	In uitvoering			

Vrijwillige pilot Groene Hub

In uitvoering

De daadwerkelijke uitvoering van de aanvullende maatregelen die zich bevinden in de voorbereidende fase is afhankelijk van verdere besluitvorming.

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

In de Omgevingsverordening staat dat veehouders vanaf 1 juli 2026 maatregelen moeten hebben toegepast om de ammoniakemissie uit verouderde huisvestingssystemen te verminderen. Hiermee is de maatregel met het grootste potentiële reductie ([Aanpak vermindering ammoniakemissie veehouderijen](#)) inwerking getreden. Er zijn echter veel hardheidclausules ingediend, wat voor vertraging kan gaan zorgen. We zijn bezig met het onderzoek naar 9 (van de 17) mogelijk aanvullende maatregelen. Meer informatie over de voortgang van de onderzoeken is terug te vinden in de [Statenmededeling Actualiteiten Stikstof update 2-2026](#).

Ook hebben we ons gericht op het vastleggen, wegen en prioriteren van nieuwe ideeën voor maatregelen, samen met de resterende mogelijke maatregelen uit de BOS 2.0. Daarbij hebben we geborgd dat er een vast proces is waarin nieuwe maatregelen transparant, uitlegbaar en consistent met de BOS 2.0 worden beoordeeld. Leden van het Brabants Platform Stikstof en het Brabants Bestuurlijke Tafel Stikstof zijn gevraagd om input (nieuwe ideeën) en feedback te geven op de werkprocessen om mede-eigenaarschap te stimuleren.

Wat willen we bereiken?

Integraal werken aan het toekomstbestendig maken van het stedelijk netwerk

Indicatoren:

- Kwalitatieve monitor, 1 keer per 2 jaar, 1e uit te voeren in 2024.
- Kwalitatieve evaluatie, 1 keer per 2 jaar, 1e uit te voeren in 2025.

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

De kwalitatieve monitor wordt naar verwachting in het vierde kwartaal van 2026 opgeleverd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gezamenlijk met partners opstellen en realiseren uitvoeringsagenda NOVEX Stedelijk Brabant

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

Samen met de partners wordt uitvoering gegeven aan de realisatie van de uitvoeringsagenda. Begin 2026 is in het BO MIRT afgesproken om voor NOVEX Stedelijk Noord-Brabant één Investeringsagenda op te stellen als vervolg op en verdieping van de uitvoerings- en werkagenda's. Het proces start in juli 2026 en duurt naar verwachting circa één tot anderhalf jaar. De Investeringsagenda moet scherper maken wat nodig is om de verstedelijkingsopgaven te realiseren en helpt om middelen, uitvoeringskracht en bestuurlijke aandacht gericht te bundelen. Noord-Brabant Bouwt en de Multimodale Agenda van SmartwayZ vormen hiervoor mede input. De inzet is om toe te werken naar een beperkt aantal sleutelprojecten voor Stedelijk Noord-Brabant.

Mogelijk maken van stedelijke gebiedsontwikkelingen binnen de 12 grootste steden

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

We dragen bij aan het richting geven aan, stimuleren van en mogelijk maken van 12 grootschalige en complexe stedelijke gebiedsontwikkelingen in (de spoorzones van de) grote steden en de (winkel)centra van middelgrote steden. Bij een toenemend aantal ontwikkelingen verschuift de aandacht naar de uitvoering. Zo is eerder dit jaar een samenwerkingsagenda vastgesteld voor het Kenniskwartier in Tilburg (zie [statenmededeling](#)), is met de gemeente Roosendaal een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor de ontwikkeling van het stationsgebied (zie [statenmededeling](#)). Voor de gebiedsontwikkeling Spoorzone in Oss voorzien we eind dit jaar samen met de gemeente een investeringsagenda en (op basis daarvan) een samenwerkingsovereenkomst op te stellen. Tot slot is onlangs ook een intentieovereenkomst met de gemeente Meijerijstad afgesloten voor de doorontwikkeling van het Havenkwartier.

Uitvoeren en doorontwikkelen kennisprogramma gebiedstransformaties

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

Ook in 2026 biedt het Kennis- en Netwerkprogramma Stedelijke Gebiedsontwikkeling een gevarieerd programma van webinars, lezingen, excursies en conferenties, waarin uiteenlopende thema's rond stedelijke gebiedsontwikkeling aan bod komen.

Wat willen we bereiken?

Verbeteren van omgevingskwaliteit

Indicatoren:

- Kwalitatieve evaluatie naar de doorontwikkeling van het 'diep, rond en breed' werken conform Beleidskader Leefomgeving, uit te voeren in 2027, met een tussentijdse evaluatie uit te voeren in 2025.

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

Voor de omgevingskwaliteit werken we aan de beleidsneutrale technische herijking van de Omgevingsvisie. Deze wordt naar verwachting voor het eerste kwartaal van 2027 afgerond (zie ook [statenmededeling](#)).

Wat gaan we daarvoor doen?

Begeleiden en beoordelen van initiatieven met ruimtelijke impact

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

We voeren in een vroegtijdig stadium overleg met gemeente over de ruimtelijke initiatieven en voor wat betreft de formele procedures reageren we binnen de daarvoor gestelde termijnen. We constateren wel dat veel gemeenten bezig met het correct inregelen van de juiste procedures m.b.t. de omgevingswet. Wij ondersteunen ze daarbij zowel proactief als reactief. Om scherp te krijgen waar procedures nog verbeterd kunnen worden wordt nu onderzoek uitgevoerd naar de onderlinge samenwerking.

Daarnaast is via het project SPRONG (Samen Bouwen met Partners in Regio's aan Omgevingsplannen in Nederlandse Gemeenten) een gezamenlijk leer- en werktraject uitgevoerd voor het opstellen van gemeentelijke omgevingsplannen met als doel om kennis en capaciteit te bundelen en gezamenlijk voorbeeldregels en bouwstenen te ontwikkelen. We bezien hoe deze aanpak vanaf 2027 kan worden voortgezet en hoe integrale ruimtelijke afwegingen verder kunnen worden uitgewerkt. Overigens krijgt het Noord-Brabantse traject inmiddels ook landelijke navolging. De VNG breidt de aanpak wegens succes uit naar andere regio's en het Rijk noemt SPRONG expliciet als voorbeeld van regionale uitvoeringsondersteuning voor gemeenten bij de Omgevingswet.

Wat willen we bereiken?

Realiseren van voldoende woningen, die aansluiten op de vraag

Indicatoren:

- Toename netto Brabantse woningvoorraad periode 2023- 2035:
 - Totaal toename: circa 165.000/13.500 per jaar
 - Waarvan sociale huurwoningen: circa 49.500/4.125 per jaar
 - Waarvan middeldure huur- én betaalbare koopwoningen: circa 60.500/5.000 p/j

NB. De aantallen zijn gebaseerd op de (periodieke) prognoses en kunnen daarmee afwijken van de nieuwe afspraken, zoals in project Beethoven.

- Zorgvuldige inpassing van nieuwe woonruimte: gemiddeld genomen wordt ca. tweederde van de jaarlijkse woningbouw (toevoeging aan de woningvoorraad) op binnenstedelijke locaties gerealiseerd.

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

Naar verwachting komt de bruto voorraadtoename dit jaar uit tussen de 14.500 en 15.000 woningen. Deze geprognoseerde toename bestaat uit iets meer dan 12.000 nieuwbouwwoningen en voor circa 2.750 in andere vormen zoals bijvoorbeeld door het herbestemmen van leegstaande kantoren, winkels en ander vastgoed. Omdat er, vooral door sloop, ook woningen aan de voorraad worden onttrokken – gemiddeld jaarlijks rond de 2.000 – zal de netto groei in 2026 uitkomen op ca. 12.500-13.000 woningen. Met dergelijke groeicijfers lijkt de opwaartse lijn uit 2025 zich ook dit jaar door te zetten.

Ondanks het positieve beeld blijft de groei nog wel achter op onze doelstelling om gemiddeld jaarlijks 13.500 aan de voorraad toe te voegen in de periode 2023-2035. Met de groeicijfers van de laatste jaren kan goeddeels worden voorzien in de toename van het aantal huishoudens in Noord-Brabant, maar wordt het bestaande woningtekort helaas (nog) niet ingelopen (zie ook [nieuwsbericht](#)). De oorzaak van het nog altijd wat achterblijvende bouwtempo hangt samen met tal van factoren waar de provincie maar weinig of geen invloed op heeft, zoals de capaciteit van het elektriciteitsnet, stikstofruimte, ambtelijke capaciteit, de financiële haalbaarheid van projecten en de investeringsruimte van woningcorporaties. Deze knelpunten vragen mede om een landelijke aanpak. Daarom wordt hierop ook actief ingezet via IPO-verband en in de afstemming met het Rijk. De verdeling over de verschillende betaalbaarheidscategorieën ligt naar verwachting in lijn met onze doelstellingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondersteunen van versnelling woningbouw

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

Het aanjagen van de versnelling doen we onder andere met de aanpak Efficiënt Planproces. Hierbij bieden we ondersteuning bij onder meer parallel plannen en de inzet van regionale versnellingscoaches.

Daarnaast is het Noord-Brabants [model intentieovereenkomst](#) opgeleverd, waarmee woningbouw- en gebiedsontwikkelingen sneller en eenduidiger kunnen worden voorbereid.

Monitoren, herijken en bijdragen aan realisatie van de Regionale Woondeals

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

Begin 2026 zijn alle regionale woondeals geactualiseerd. Daarnaast is een evaluatie uitgevoerd, waarvan de uitkomsten begin van het derde kwartaal van 2026 beschikbaar komen. In de loop van dit jaar werken we de afspraken verder uit door jaarschijven tot en met 2035 toe te voegen en nieuwe regionale verdeelafspraken te maken, in lijn met de Wet regie op de volkshuisvesting die 1 juli 2026 van kracht is geworden.

Stimuleren van het benutten bestaande voorraad

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

We voeren het Plan van Aanpak Beter Benutten uit tot en met 2027. Inmiddels is de aanbesteding gestart voor het product Model Kavelsplitsing en vond op 26 mei het evenement 'Woningsplitsen en -delen in de praktijk!' plaats, gericht op kennisdeling en het versnellen van concrete toepassingen.

Wat willen we bereiken?

Zorgdragen voor duurzame en toekomstbestendige werklocaties in Brabant

Indicatoren:

- Ontwikkeling werklocaties. Oppervlakte harde en geprogrammeerde plancapaciteit voor nieuwe werklocaties, ten opzichte van de uitbreiding- en vervangingsvraag in het laagscenario t/m 2040 en in combinatie met de effecten van regionale en/of provinciale beleidskeuzes > streefwaarde 100%.
- De voortgang van de verduurzaming van Grote Oogst terreinen.
 - Ontwikkeling van een monitor om de voortgang van de verduurzaming van de 40 grootste bedrijventerreinen in beeld te brengen, om daarmee de relatieve voortgang op Grote Oogst terreinen t.o.v. niet-Grote Oogst terreinen te kunnen duiden.
 - Bij einde looptijd van de samenwerking is minimaal 90% van de verduurzamingsprojecten zoals opgenomen in de lokale plannen van aanpak afgerond of in uitvoering.
- Vanuit Beleidskader Gezondheid: Emissie van fijnstof (PM2,5) van bedrijven op bedrijventerreinen in Noord-Noord-Brabant, streefwaarde: lager dan referentiewaarde 2015 (1,3 Kton).

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

De voortgang loopt op koers. De plancapaciteit ligt op dit moment met circa 125% boven de streefwaarde van 100%. De projecten Grote Oogst (inclusief uitbreiding) zijn in uitvoering. Emissie fijnstof: In 2023 (meest recente gegevens) was de emissie 1,5kton. Ten opzichte van 2022 is dit een duidelijke afname (11%). NB. Hiervan zijn op dit moment geen recentere cijfers.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren en verdiepen project 'Grote Oogst'

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

De Aanpak Grote Oogst behelst de versnelde verduurzaming van Noord-Brabantse bedrijventerreinen, waar opgaven rond energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en vergroening samenkomen. De aanpak richt zich de komende periode op het realiseren en 'oogsten' van de projecten die op de bedrijventerreinen zijn gestart. De samenwerking met de terreinen uit de eerste tranche is verlengd en tevens zijn er 6 nieuwe terreinen toegevoegd, waardoor nu totaal 18 terreinen betrokken zijn bij de aanpak. Ook de iconprojecten blijven belangrijke aanjagers, vanwege hun zichtbare en opschaalbare resultaten. In het vierde kwartaal wordt de aanpak geëvalueerd. De uitkomsten zijn richtinggevend voor het vervolg, mede in het licht van de keuzes in een nieuw Bestuursakkoord over continuering van de aanpak (zie verder [statenmededeling Voortgang Aanpak Grote Oogst](#)).

Ondersteunen van campussen en overige strategische werklocaties

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

Voor de Automotive Campus Helmond bereiden de provincie Noord-Noord-Brabant en de gemeente Helmond een gezamenlijke overname voor. Beide partijen beogen als gelijkwaardige partners ieder 50% van de aandelen te verwerven en daarmee de publieke grip en regie op de strategische doorontwikkeling van de campus te versterken (zie [statenvoorstel](#)). Ook werken we samen met de gemeente Tilburg aan een fonds voor watergebonden en waterverbonden bedrijvigheid en zijn we betrokken bij de ruimtelijke verdere ontwikkeling van verschillende campussen en werklocaties, waaronder de Brainport Industries Campus (BIC) in Eindhoven.

Actualiseren van (regionale) afspraken bedrijventerreinen

Kwaliteit (indicator)



Kwaliteit (toelichting)

In alle regio's zijn eerder nieuwe afspraken over bedrijventerreinen gemaakt. Dit jaar werken we deze verder uit, onder meer door zoekgebieden en profielen voor grootschalige werklocaties te bepalen. Daarnaast zijn nieuwe prognoses in voorbereiding, die in het vierde kwartaal beschikbaar komen en als basis dienen voor de actualisatie van de regionale afspraken. Voor de versnelling van de herstructurering van bedrijventerreinen bereiden we, op basis van de verkenning uit 2025, de oprichting van een zelfstandige verbonden partij voor. Zodra de aanpak voldoende concreet is uitgewerkt, wordt een voorstel aan Provinciale Staten voorgelegd (zie ook [memo gedeputeerde](#)).

Ontwikkelingen en onzekerheden

Veel van de prestaties worden geleverd in samenwerking met externe partners. Daarmee geeft dat ook onzekerheden ten aanzien van de (timing van) uitputting van budgetten. Voorbeelden hiervan zijn de uitnutting van de regeling Stimulering woningbouw en de uitgaven voor Werklocaties.

De Kamerbrief Taskforce Stikstof 26 juni 2026 kan impact gaan hebben op de uitvoeringsagenda BOS2.0, omdat er capaciteit nodig is voor de uitvoer van de landelijke maatregelen.

Bij het opstellen van de BOS2.0 zat het project Brainport open (ook opgenomen in de kamerbrief) nog niet in de pijplijn. Inmiddels is meer concreet wat het project inhoudt. Het is daarmee onderdeel van onze aanpak en zal op termijn bij ons in de aanpak worden opgenomen.

Daarnaast was de aanpak vermindering ammoniakemissie veehouderijen in huidige vorm geen onderdeel van deze uitvoeringsagenda. Door de aanpassing van de omgevingsverordening is deze aanpak integraal onderdeel geworden van onze uitvoeringsaanpak.

Van de aanvullende maatregelen zijn 9 van de 17 onderzocht of in onderzoek. Waarschijnlijk worden niet alle 17 aanvullende maatregelen onderzocht in de looptijd van de uitvoeringsagenda. Daarbij zijn door voortschrijdend inzicht en nieuwe proces ter beoordeling wel 2 nieuwe aanvullende maatregelen (mogelijk) in onderzoek.

Het RIVM heeft de Kennisnotitie Vlaanderen gepubliceerd. De kennisnotitie laat zien dat het Vlaamse beleid, ondanks nieuw vergunde projecten, ervoor kan zorgen dat het doelgat richting 2030 kleiner wordt door lagere depositie afkomstig uit het buitenland (België). De extra verwachte reductie alleen is niet voldoende om onder de kritische depositiewaarde te komen in onze N2000 gebieden, maar biedt wel perspectief dat de achtergronddepositie uit buitenlandse bronnen kleiner wordt.

Door het voorgenomen besluit tot intrekken de vergunningen van de 5 pluimveehouders zijn agrarische partners ZLTO en BAJK uit onze samenwerkingsverbanden gestapt. Het is onzeker of zij later weer aan gaan sluiten.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000			
2. Ruimte en wonen	Begroting t/m wijz. 3	Wijziging 4	Begroting t/m wijz. 4
Lasten	42.364	-3.243	39.121
Baten	3.459	337	3.795
Saldo baten en lasten	38.905 N	3.580 V	35.325 N